

האיום האווירי וההגנה נ"מ לעוצבות היבשה

מפקדי היבשה בצה"ל חיים בתחושה שהעליונות האווירית של חיל האוויר מבטלת לחלוטין את האיום האווירי על כוחותיהם. כך קורה שבהערכות מצב כלל לא נלקח בחשבון האיום האווירי. אבל ההיסטוריה מלמדת אותנו, שכוחות צה"ל הותקפו מהאוויר אפילו במלחמות שבהן נהנה חיל האוויר מעליונות מוחצת, דוגמת מלחמת ששת הימים ומלחמת לבנון

אל"ם (מיל') זאב רונן

שיופנה נגד נקודת חולשה או נגד נקודה חיונית של העוצבה הקרקעית, יגרום לנזק, שבמקרה הקל יפגע בכשירות הכוח לבצע את משימתו, ובמקרה החמור ישתק אותו וימנע ממנו לבצע את המשימה. דוגמאות: פגיעה בשיירת דלק ותחמושת בדרכה לחטיבה או לאגד ארטילרי המתכונן לחידוש הלחימה (כדאי לזכור את תמונות ההרס בלבנון של נקודת תדלוק גדודית של כוחותינו, שהותקפה בטעות על-ידי זוג מטוסים של חיל האוויר הישראלי); פגיעה במפקדת אוגדה – מטרה גדולה, יחסית, ניחת ולא ממוגנת, אשר נפילת פצצה אחת בקרבתה עלולה לגרום לנפגעים רבים ולשתק, לפחות באופן חלקי, את השליטה ואת התיאום האוגדתיים; פגיעה באגד ארטילרי (במפקדה, בתותחים, בשיירות האספקה או במערומי התחמושת), שמשמעותה הקטנת היכולת האוגדתית לייצר אש. רבים חושבים שאם חיל האוויר הישראלי נהנה מעליונות אווירית, משמעות הדבר היא שכוחות היבשה של צה"ל משוחררים לחלוטין מכל איום

יירוט, טילי קרקע-אוויר ונשק נ"מ קצר טווח. אולם "לקוח" המייד – קרי הכוח הקרקעי – אין לא עניין ולא ידע כיצד המעגלים האלה באים לידי ביטוי וכמעט שאין לו שום השפעה עליהם.

וגם אם נניח בביטחון כי אין לחילות האוויר במרחב יכולות כמו לכוח האוויר האמריקני או לחיל האוויר הישראלי, עדיין הפוטנציאל לגרימת נזק משמעותי מתקיפה אווירית הינו גבוה לא פחות מהפוטנציאל של תקיפה ארטילרית

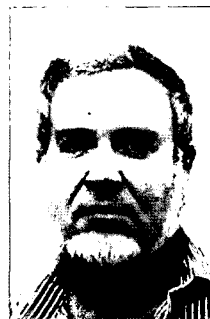
יתר על כן, האיום האווירי אינו נכלל בהערכת המצב של המפקדים בכוחות היבשה, שכן אלה יוצאים מתוך הנחה שזרוע האוויר כבר תדאג לטפל בממד הזה.

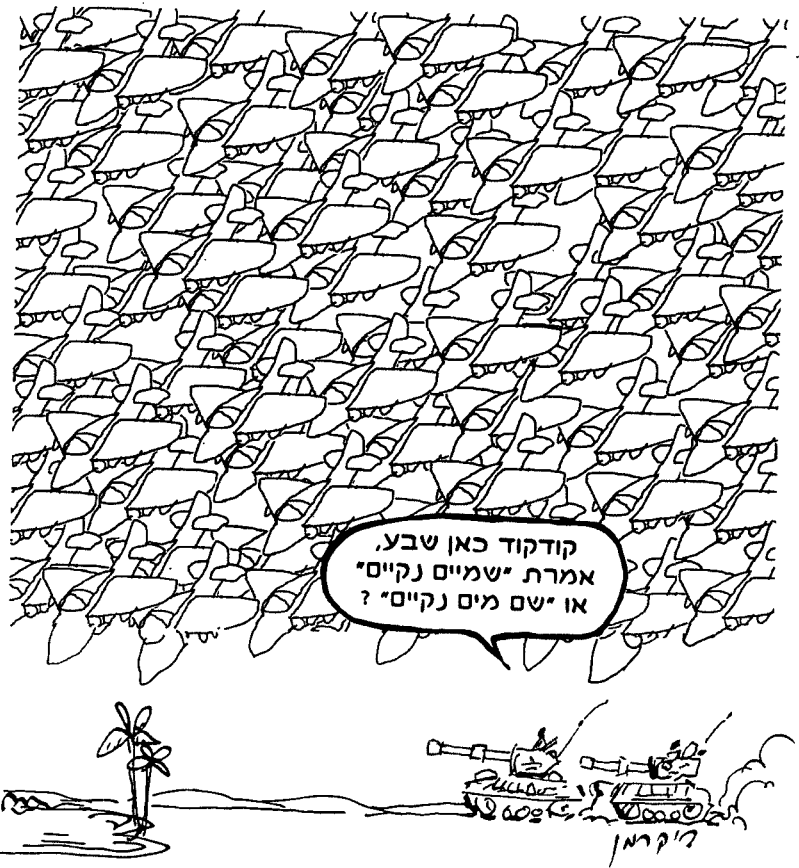
חוסר ההתייחסות בכל הרמות עלול לגרום לכך שאירוע של תקיפה אווירית,

נושא ההגנה על עוצבות היבשה בפני תקיפות מטוסים ומסוקי קרב אינו מקבל את תשומת הלב הנדרשת ונראה כנופל בין הכיסאות. העימותים הצבאיים בעשור האחרון, ובעיקר מאז מלחמת המפרץ, הוכיחו את פגיעותם של כוחות קרקעיים לתקיפה אווירית. וגם אם נניח בביטחון כי אין לחילות האוויר במרחב יכולות כמו לכוח האוויר האמריקני או לחיל האוויר הישראלי, עדיין הפוטנציאל לגרימת נזק משמעותי מתקיפה אווירית הינו גבוה לא פחות מהפוטנציאל של תקיפה ארטילרית, ובמקרים רבים הוא אף גבוה הרבה יותר.

ההגנה על עוצבות היבשה בפני תקיפות אוויריות נמצאת כיום באחריותה של זרוע האוויר, שמפעילה כמה מעגלים: מטוסי

קצין נ"מ גיסי

הפתיחה באש. רק שליטה באלה עשויה למנוע פגיעות במסוקי חיל האוויר כתוצאה מאש כוחותינו. אם נסתכל על הנעשה במדינות המעגל הראשון, השני והשלישי, נראה כי הן מרבות להצטייד במערכות נשק

יש להציג את האיום האווירי במסגרת נוהל הקרב, ובמקביל יש להציג גם את הפתרונות האפשריים

אוויריות רבות ואיכותיות. לחיל האוויר הישראלי יש משימות רבות, ואף כי הגנת שמי המדינה היא הראשונה בחשיבותה, אין משמעות הדבר כי השמיים מעל מרחבי הלחימה של עוצבות היבשה יהיו מוגנים בכל עת על ידי מטוסינו. יש להביא בחשבון גם את נושא השחיקה, את המשימות הנוספות שיוטלו על מטוסי חיל האוויר ואת יכולות התקיפה בגובה נמוך של מטוסי

אווירי. זו, כמובן, טעות. עליונות אווירית אין משמעותה שהשמיים נקיים מכל אויב אווירי. אם ניקח כדוגמא שתי מלחמות, שבהן נהנה צה"ל מחופש פעולה אווירי כמעט מוחלט – מלחמת ששת הימים ומלחמת לבנון – הרי ניווכח כי גם במלחמות האלה תקפו כוחות אוויר של האויב את כוחות היבשה של צה"ל, גם אם באופן ספורדי. אחדות מהתקיפות האלה אף גרמו להרוגים ולפצועים ולפגיעות בציד. כיום מתייחסים מפקדי עוצבות היבשה אך ורק לאיום של מסוקי קרב, וגם זאת רק אם הם מודעים לנושא בעקבות ניסיון אישי שחוו. לדעתי, תקיפה של מסוקי קרב על כוחותינו עלולה לגרום לכך שכל מסוק – כולל של כוחותינו – ייחשב ל"טורף", תיפתח עליו אש מצד כוחותינו, וכתוצאה מכך עלולה להשתבש עבודת המסוקים של חיל האוויר הישראלי: פינוי נפגעים, תובלת מפקדים ותקיפה של מסוקי קרב. לכן חשוב כל כך ללמוד ולהטמיע את נושא האויב האווירי ולהכיר את נוהלי

האויב. יכולות אלה מקשות מאוד על גילוי מוקדם של המטוסים ועל יירוטם עוד לפני שהם תוקפים. אי-הכרת יכולותיהן של המערכות נגד מטוסים שבידי כוחותינו מחד והתעלמות מנושא האויב האווירי מאידך עלולות לגבות מכוחות היבשה של צה"ל מחיר כבד בעת מלחמה. הפתרונות המוצעים הם פשוטים וניתנים לביצוע מיידי בכל הרמות, החל מרמת החטיבה ועד לרמת הפיקוד:

1. יש להציג את האיום האווירי במסגרת נוהל הקרב, ובמקביל יש להציג גם את הפתרונות האפשריים. מומלץ להטיל את הנושא על קצין נ"מ – מה שיחייב להעמיד לרשותו כלים שיאפשרו לכל מרכיבי הכוח נגד מטוסים ברמת הגיס והאוגדה לנתח את האיום האווירי הצפוי. על-פי תוצאות הניתוח תתוכנן פריסת הכוח, ותינתן המלצה לכוחות אילו צעדים לנקוט כדי למנוע פגיעה קשה כתוצאה מתקיפה אווירית. ניתן גם להטיל על מרכז המודיעין הגיסי או האוגדתי את האחריות להצגת הנושא תוך שיתוף כלל מרכיבי הכוח נגד מטוסים בניתוח האיום מחד ובמתן פתרונות מאידך.
2. לימוד הנושא בכל הרמות – בהתאם לגזרות הלחימה – בכל הקורסים הצה"ליים ושילוב בעיות בתחום של תקיפה אווירית בתרגילים, כולל מתן שכר למי שמתחשב בגורם הזה ועונש למי שמתעלם ממנו.
3. מומלץ לבחון הקצאת תדר מרחבי – דוגמת ערוץ חירום כללי – שבו יעביר הכוח נגד מטוסים לכוחות העוצבה התרעות על תקיפה אווירית צפויה.

אסור לחכות לאירוע בזמן לחימה על מנת להגיע למסקנות, שאותן ניתן להסיק כבר עתה. המערך נגד מטוסים בצה"ל יכול לתת פתרונות, שיקטינו את פגיעות כוחותינו ויתרמו לביצוע המשימה בפחות נפגעים ובפחות נזק.

